

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

อัตลักษณ์ภาษาคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย

The Identity of Chiang Rai-Tai Ya Musical Poetry

บุษราคัม ยอดชะลูด^{*}, วรวรรณ์ ศรียาภย์^{**}, บุญยงค์ เกศเทศ^{***} และจารุวรรณ เบญจาทิกุล^{****}

Bussarakham Yodchalood^{*}, Warawat Sriyabhaya^{**},

Boonyong Ketthet^{***} and Jaruan Benjatikul^{****}

(Received : May 10, 2022 / Revised : June 15, 2022 / Accepted : June 25, 2022)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณค่าของคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงรายในด้านองค์ประกอบเนื้อหาและภาษาวรรณศิลป์ ผลการศึกษาพบว่า 1) องค์ประกอบเนื้อหาพบว่า เลหฺล้า ตรีเอกานุกุล ชาวไทยหยาเชียงรายเป็นผู้ประพันธ์ โดยมีลักษณะการแต่งคล้ายกลอนสุภาพ จำนวน 6 บทเพลง มีจุดมุ่งหมายในการแต่งเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษ และใช้ขับร้องเพื่อแสดงความรัก ความสามัคคีของชาวไทยหยาเชียงราย โดยใช้ถ้อยคำภาษาไทยหยาเชียงรายเป็นหลัก มีการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเชียงราย ภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาจีนปะปน ด้านแก่นเรื่องเป็นการนำเสนอการระลึกถึงบรรพบุรุษที่เมืองหยา ประเทศจีน สำนึกรักในความเป็นชาติพันธุ์ไทยหยา วิถีชีวิต วัฒนธรรมด้านอาหาร การประกอบอาชีพ และแสดงถึงความรัก ความผูกพันกับธรรมชาติ และ 2) คุณค่าทางภาษาวรรณศิลป์พบว่าผู้ประพันธ์ใช้ภาษาวรรณศิลป์ 2 ลักษณะ คือ คำวรรณศิลป์ใช้คำสัมผัสทางเสียง คำซ้ำกับคำซ้อน และคำเล่นเสียงซ้ำคำ ส่วนความวรรณศิลป์ใช้โวหาร ภาพพจน์ และลีลาการสรรพนาคติ

คำสำคัญ : ภาษาไทยหยาเชียงราย, คีตวรรณกรรม, อัตลักษณ์

*นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

**คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

***คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

****คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

*Doctor of Philosophy Program in Thai Student, School of Liberal Arts, University of Phayao

**Assistant Professor of Philosophy Program in Thai Student, School of Liberal Arts, University of Phayao

***Associate Professor Doctor of Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences Khon Kaen University

****Assistant Professor of Philosophy Program in Thai Student, School of Liberal Arts, University of Phayao

*Corresponding author e-mail: bussaraakham@hotmail.com

Abstract

This research article aims to study the value of musical poetry from Chiang Rai-Tai Ya in terms of content composition and literary art. The results of the study showed that 1) the content composition found that Lela Triekanukul, Chiang Rai-Tai Ya, was the author. The composition was similar to a Thai octameter poem, consisting of 6 songs. The objective of the composition was to commemorate the ancestors and to express the Chiang Rai-Tai Ya people's love and unity, with the Chiang Rai-Tai Ya language serving as the primary language. There was also a blend of Chiang Rai dialect, Bangkok Thai, and Chinese language. In the theme of the songs, it presented remembrance of the ancestors in Ya City, China, as well as a sense of love for Tai Ya ethnicity, lifestyle, food culture, occupation, and a love of being connected to nature. and 2) the value of the literary art language, it was discovered that the author employed two forms of literary arts; rhyme words, i.e. reduplication and compound words, and tone reduplication words. As for the literary arts, there was a use of the figure of speech, and literary aestheti.

Keywords: Chiang Rai Tai Ya language, Musical poetry, Identity

บทนำ

ชาวไทยห่ามีถิ่นฐานดั้งเดิมที่ตำบลโฆชาเจียง อำเภอชินผิง จังหวัดยู่ซี มณฑลยูนนาน ทางตอนบนของแม่น้ำแดง ในประเทศจีน พ.ศ.2470 ชาวไทยห่าได้อพยพเข้าสู่ประเทศไทย ทำให้วัฒนธรรมผสมกลมกลืนกับคนไทยโดยการแต่งงานมีลูกหลาน ย้ายถิ่นฐานไปอยู่หลายอำเภอในจังหวัดเชียงราย และหลายพื้นที่ในประเทศไทย เช่น เชียงใหม่ และกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันพื้นที่จังหวัดเชียงรายมีชาวไทยห่าอาศัยอยู่ 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านป่าสักขวาง ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่จัน บ้านน้ำบ่อขาว ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย และใน 3 ตำบลของอำเภอเมืองเชียงราย คือ ตำบลริมกก ได้แก่ บ้านน้ำลัด และบ้านท่าทราย ตำบลรอบเวียง ได้แก่ บ้านหนองปิง และตำบลเวียง ได้แก่ บ้านวังดิน โดยรวมแล้วชาวไทยห่าเชียงรายมีประมาณ 450 คน และมีประมาณ 140 คน ที่ยังพูดภาษาไทยห่าในชีวิตประจำวัน (เลห์ล่า ตรีเอกานุกุล และอารีย์ หินโชค, สัมภาษณ์, 7 ธันวาคม 2562)

ชาวไทยห่าเชียงรายใช้ภาษาไทยห่าในการสื่อสารกับกลุ่มไทยห่าด้วยกันเอง โดยเฉพาะกลุ่มช่วงที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ส่วนเด็กๆ และเยาวชนสื่อสารด้วยภาษาไทยห่าไม่เป็นแล้ว แต่จะใช้ภาษาไทยถิ่นเชียงรายและภาษาไทยกรุงเทพฯ แทน อย่างไรก็ตามการรณรงค์ให้ชาวไทยห่าเชียงรายใช้ภาษาไทยห่ารวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ยังคงอยู่ ตลอดจนเผยแพร่อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยห่าเชียงรายก็ยังพบเห็นใน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

กิจกรรมต่างๆ ที่ทางจังหวัดจัดขึ้น สิ่งที่ชาวไทยฮ่าเชียงรายถ่ายทอดออกมาให้เห็นเด่นชัดอยู่เสมอ คือ การขับร้องบทเพลงไทยฮ่า เช่น การขับร้องบทเพลงไทยฮ่าเชียงรายประกอบการเดินรำในกิจกรรมรื่นเริง พิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ และใช้ประกอบพิธีในงานอวมงคลของชาวไทยฮ่า

เลหฺล้า ตรีเอกานุกูล ผู้ประพันธ์คีตวรรณกรรมไทยฮ่าเชียงราย มีเชื้อสายไทยฮ่าโดยกำเนิด บรรพบุรุษอพยพมาจากถิ่นฐานดั้งเดิมที่ประเทศจีน นอกจากนี้ยังสมรสกับชายชาวไทยฮ่า ทำให้ผูกพันในวิถีชีวิต วัฒนธรรม และใช้ภาษาไทยฮ่าในชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวก่อให้เกิดแรงบันดาลใจจึงประพันธ์ คีตวรรณกรรมไทยฮ่าเชียงรายขึ้นมาใหม่ จำนวน 4 บทเพลง และเรียบเรียงมุขปาฐะที่เล่าสืบต่อกันมาใส่ใน ทำนอง อีก 2 บทเพลง เพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษที่ประเทศจีน และขับร้องตามโอกาสต่างๆ เรื่อยมา

ลักษณะบางประการของภาษาไทยฮ่าเชียงรายที่ใช้ในบทเพลง บางคำตรงกับภาษาไทยถิ่นเชียงราย เช่น คำว่า “มะนอด” (มะเตื่อ) “ป่าย” (แยกย้าย) และ “ปลาเหียน” (ปลาไหล) บางคำตรงกับภาษาไทย กรุงเทพฯ เช่น คำว่า “ปู่ ยา ลูก หลาน เป็ด ไก่ ” ทั้งนี้ยังพบการใช้คำภาษาไทยฮ่าเชียงรายมากกว่า ภาษาไทยถิ่นเชียงรายและภาษาไทยกรุงเทพฯ เช่น “จิ้น” (กิน) “สบ” (ปาก) และ “ตัว” (กลับ) และบางบทเพลงมีการใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศ ได้แก่คำยืมจากภาษาจีน เช่น “เซอ” (รถยนต์) ลักษณะคำภาษาไทยฮ่าเชียงรายยังพบการใช้คำซ้ำ เช่น “ตี้ตี้” (จริงๆ) และคำซ้อน เช่น “หวานเมิง” (บ้านเมือง)

การใช้ภาษาวรรณศิลป์พบมากในคีตวรรณกรรมไทยฮ่าเชียงราย ได้แก่ การสัมผัสเสียงสระ เช่น “ข้าย้อมไหม ไตย้อมเสื่อ” (คนจีนย้อมไหม คนไต่ย้อมเสื่อ) การเล่นเสียงโดยการซ้ำคำ เช่น “ตึงชุม ตึงเผ็ด” (ทั้งชุม ทั้งเผ็ด) การใช้คำที่มีความหมายโดยนัย เช่น “คอกิว” (สุรา) การใช้คำเปรียบเทียบที่มีความหมาย คล้อยตามกัน เช่น “อู๋ลิจินหวาน” (อยู่ดีมีสุข) และการใช้คำเปรียบเทียบที่มีความหมายในเชิงขัดแย้งกัน เช่น “ปลาเหียนทิว” (ปลาไหลกระโดด)

ผู้ศึกษามีข้อสังเกตว่า ภาษาที่ใช้ในคีตวรรณกรรมไทยฮ่าเชียงราย มีทั้งลักษณะเหมือนกับภาษาไทยถิ่นเชียงราย ภาษาไทยกรุงเทพฯ ทั้งในด้านเสียงและความหมาย ลักษณะเด่นชัดอีกประการคือการใช้ภาษาไทยฮ่าเชียงรายในการประพันธ์คีตวรรณกรรมผู้ประพันธ์ใช้มากกว่าภาษาอื่น ขณะเดียวกันยังพบว่ามีการใช้ภาษาวรรณศิลป์ในคีตวรรณกรรมไทยฮ่าเชียงรายหลายลักษณะ อาทิ การใช้คำสัมผัส การเล่นเสียงโดยการซ้ำคำ การใช้คำที่มีความหมายโดยนัย และการใช้คำที่มีลักษณะเป็นการเปรียบเทียบ ภาษาในคีตวรรณกรรมไทยฮ่าเชียงรายซ่อนความหมายและมีความหลากหลายทางด้านสุนทรียรส แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และยังไม่มีการศึกษาในเชิงวิชาการ ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงศึกษาคุณค่าแห่งคีตวรรณกรรมไทยฮ่าเชียงราย เพื่อประจักษ์อัตลักษณ์และเผยแพร่ภาษาไทยฮ่าเชียงรายสู่สังคมต่อไป

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาคุณค่าด้านองค์ประกอบเนื้อหาภาษาคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย

2.2 เพื่อศึกษาคุณค่าทางภาษาวรรณศิลป์ของคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย

3. วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาภาษาคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตัวผู้ศึกษาเอง แล้วนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) โดยมีระเบียบวิธีการศึกษาดังนี้

3.1 การเก็บข้อมูล การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากภาษาคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย มีลักษณะการเก็บข้อมูลดังนี้

3.1.1 ข้อมูลภาษาคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย การกำหนดพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้บอกภาษาและลักษณะข้อมูลที่จัดเก็บ มีรายละเอียดดังนี้

1) พื้นที่เก็บข้อมูล ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลภาคสนาม เก็บข้อมูลภาษาไทยหยาเชียงรายจากผู้บอกภาษาที่บ้านน้ำบ่อขาว ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีชาวไทยหยาใช้คีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงรายในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน รวมถึงใช้ในพิธีกรรมของศาสนาคริสต์

2) ผู้บอกภาษา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้บอกภาษาเป็นทั้งผู้ประพันธ์หลักและผู้เรียบเรียงวรรณกรรมมุขปาฐะของชาวไทยหยาให้เป็นคีตวรรณกรรม รวมทั้งหมดจำนวน 6 บทเพลง ทั้งนี้ผู้บอกภาษาเป็นผู้ที่อยู่ในภูมิภาคในพื้นที่ยกเก็บข้อมูล มีเชื้อสายไทยหยาและใช้ภาษาไทยหยาในชีวิตประจำวัน ได้แก่ นางเลห์ล่า ตรีเอกานุกุล อายุ 57 ปี อาศัยอยู่ที่บ้านน้ำบ่อขาว ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

3) ลักษณะข้อมูลที่จัดเก็บ ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลภาษาไทยหยาจากผู้บอกภาษาตามที่กำหนดข้างต้น โดยข้อมูลที่จัดเก็บเป็นภาษาคีตวรรณกรรม จำนวน 6 บทเพลง มีรายละเอียดดังนี้

- (1) บทเพลงตาหันตามะกา
- (2) บทเพลงต่าวกาเมืองหยา
- (3) บทเพลงฟ้าเจ้าฮักเฮากู่กุนตึนา
- (4) เพลงตางจินไทยหยา
- (5) เพลงบ้านเฮินไทยหยา
- (6) เพลงกำจางไทยหยา

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์คุณค่าภาษาคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย ในประเด็น 2 ประเด็น ดังนี้

3.2.1 คุณค่าด้านองค์ประกอบเนื้อหาของภาษาคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย

3.2.2 คุณค่าทางภาษาวรรณศิลป์ของคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 มีความรู้ความเข้าใจด้านองค์ประกอบเนื้อหาของภาษาคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย

4.2 เข้าใจ ชาบซึ่งคุณค่าทางภาษาวรรณศิลป์ของคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย

4.3 มีความรู้ความเข้าใจอัตลักษณ์ภาษาในคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย

5. คุณค่าด้านองค์ประกอบเนื้อหาของภาษาคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย

คีตวรรณกรรมเป็นงานสร้างสรรค์ที่มีคุณค่าทางความรู้ เป็นรรมศิลป์เกี่ยวกับเรื่องความงามและความไพเราะ ถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดในจิตใจ (เสฐียรโกเศศ, 2533:14-23) เมื่อนำแนวคิดดังกล่าวมาศึกษาคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงรายในคุณค่าด้านรูปแบบและกลวิธีทางวรรณศิลป์ ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ประพันธ์คีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงรายของผู้ศึกษา พบคุณค่าด้านองค์ประกอบของเนื้อหาที่ทำให้เกิดคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย จำนวน 6 บทเพลงที่เห็นเด่นชัดได้ 5 ประการคือ ผู้ประพันธ์ ลักษณะการประพันธ์ จุดมุ่งหมายของการประพันธ์ ช่วงโอกาสในการขับร้องคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย ภาษาที่ใช้ประพันธ์ และองค์ประกอบคีตวรรณกรรม กล่าวรายละเอียดดังนี้

5.1 ผู้ประพันธ์

คีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย ผู้ประพันธ์หลักคือ เลหล่า ตรีเอานุกูล ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของตนเองว่าเป็นชาวไทยหยาโดยกำเนิด บรรพบุรุษอพยพมาจากโมซางเจียง เมืองหยา ประเทศจีน เกิดเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2507 ณ บ้านน้ำบ่อขาว ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ปัจจุบันอายุ 57 ปี บิดาเป็นทหารชาวจีนและมารดาเป็นชาวไทยหยา เนื่องจากบิดาเป็นทหารต้องเคลื่อนย้ายถิ่นฐานตามการทำงาน จึงอาศัยอยู่กับมารดาและยายที่เป็นชาวไทยหยาเป็นหลัก เมื่อพ.ศ. 2528 สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง สาขาภาษาอังกฤษ และสำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการจัดการทั่วไป เมื่อพ.ศ. 2536 จากวิทยาลัยครูเชียงรายตามลำดับ แล้วเข้าศึกษาต่อระดับมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏเชียงราย จนสำเร็จการศึกษาในพ.ศ. 2544 การศึกษาระดับสูงสุด คือ ปรัชญา ดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ เมื่อพ.ศ. 2549 จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง (เลหล่า ตรีเอานุกูล,สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

หลังจากเลหล่า ตรีเอานุกูล สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง เมื่อพ.ศ. 2528 - 2545 รวมระยะเวลา 17 ปี รับราชการในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในตำแหน่งครูปฏิบัติการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ ที่โรงเรียนเชียงของวิทยาคม และโรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ ในพ.ศ.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

2545 ได้ลาออกจากราชการเพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาเอก โดยตำแหน่งสุดท้ายก่อนลาออกจากราชการคือ อาจารย์ 2 ระดับ 6 ในปัจจุบัน เลห้ล้า ตรีเอกานุกูล ดำรงตำแหน่งคณบดีสำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามุขีภาค สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (เลห้ล้า ตรีเอกานุกูล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

เลห้ล้า ตรีเอกานุกูล ประกอบอาชีพสายวิชาการเป็นหลัก และในปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้บริหารหน่วยงานทางด้านการจัดการศึกษา ในขณะเดียวกันมีผลงานทางวิชาการมากมายทั้งในและต่างประเทศ อาทิ ผลงานวิจัยเกี่ยวกับสังคม ชุมชน และกลุ่มชาติพันธุ์ นำเสนอผลงานระดับต่างประเทศ อาทิ ประเทศอินเดีย อินโดนีเซีย ศรีลังกา เกาหลีใต้ เมียนมา เนปาล ฟิลิปปินส์ และญี่ปุ่น ทั้งนี้ยังมีความเชี่ยวชาญพิเศษทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ ในขณะเดียวกันก็ประพันธ์คิตัววรรณกรรมไทยหยาเชียงรายด้วย โดยมีทั้งการร้อยเรียงภาษาขึ้นมาใหม่และนำวรรณกรรมมุขปาฐะที่เล่าขานสืบต่อกันมาเรียบเรียงใส่จังหวะเสียงเวลาขับร้อง คิตัววรรณกรรมไทยหยาเชียงรายมีทั้งหมด 6 บทเพลง ได้แก่ เพลงตาหันตามะกา เพลงต่าวกาเมืองหยา เพลงฟ้าเจ้าฮักเฮากู๋กุนตั้นา เพลงตางจินไทยหยา เพลงบ้านเฮินไทยหยา และเพลงกำจางไทยหยา

กล่าวได้ว่า เลห้ล้า ตรีเอกานุกูล มีความผูกพันกับชาติพันธุ์ไทยหยาโดยสายเลือดและจิตใจอย่างเหนียวแน่น ดังบทสัมภาษณ์ที่ว่า “ข้าพเจ้าได้อยู่กับแม่และยายตั้งแต่เกิดจนโต อยู่ในชุมชนไทยหยา คือบ้านน้ำบ่อขาว ท่านทั้งสอง พูดภาษาไทยหยาในชีวิตประจำวัน ทำให้ข้าพเจ้าเรียนรู้และพูดภาษาไทยหยาได้ดี...เมื่อแต่งงานสามีของข้าพเจ้าก็เป็นชาวไทยหยาทำให้วัฒนธรรมไทยหยาทั้งในส่วนตัว ครอบครัว ยังคงอยู่ และพยายามรักษาไว้ แม้จะมีการผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทยไปหลายอย่างก็ตาม การยอมรับตัวตนและต้องการให้ชาติพันธุ์ของตนเป็นที่ยอมรับในสังคม จึงเป็นสิ่งผลักดันให้ข้าพเจ้าพยายามฟื้นฟู รักษาอัตลักษณ์ของไทยหยา สร้างความภูมิใจให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อร่วมกันรักษาวัฒนธรรมของตนไว้ให้คงอยู่สืบไป” (เลห้ล้า ตรีเอกานุกูล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563) ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้เลห้ล้า ตรีเอกานุกูล ประพันธ์คิตัววรรณกรรมไทยหยาเชียงรายเพื่อใช้ขับกล่อมหัวใจชาวไทยหยาให้ระลึกถึงบรรพบุรุษที่มาจากแดนไกลและรู้สึกภาคภูมิใจในชาติพันธุ์กำเนิดของตนเอง

5.2 ลักษณะการประพันธ์

คิตัววรรณกรรมไทยหยาเชียงรายแต่งด้วยคำประพันธ์ร้อยกรองที่ใช้รูปแบบกลอนสุภาพเป็นพื้นฐาน เมื่อวิเคราะห์ลักษณะการประพันธ์กับรูปแบบฉันทลักษณ์ร้อยกรอง พบว่าบทเพลงส่วนมากมีลักษณะละม้ายคล้ายกับกลอนสุภาพ ผิดแผกตรงลักษณะตำแหน่งสัมผัสระหว่างวรรค ระหว่างบท เสียงวรรณยุกต์คำท้ายวรรค และจำนวนคำ มีตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างคิตัววรรณกรรมไทยหยา เรื่อง ฟ้าเจ้าฮักเฮากู๋กุนตั้นา กล่าวถึงความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาคริสต์ของชาวไทยหยาที่มีความเชื่อและนับถือในพระเยซู ลักษณะการประพันธ์คล้ายกับกลอนสุภาพ แต่ขาดสัมผัสระหว่างบทตามฉันทลักษณ์ของร้อยกรอง มีบทประพันธ์ดังนี้

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ฟ้าเจ้าฮักเฮากู่กุนตึ้นนา
ออนเฮาอยู่ลีจิ้นหวานตังวัน
ฟ้าเจ้าแจ้วเฮาเม่อเฮาหมองใจ
แจ้วเฮาให้เฮาอยู่จอมป็น้อง

ให้เฮาไหล่มาเถิบหน้ากัน
ใจนะกันอาเตเฮาต้ายา
หว่างคันไลล่ำสิ่งวะตังวะต่อง
เฮาตังผองวางใจในพระองค์

พระเจ้ารักเราทุกคนจริง ๆ นะ
ให้เราอยู่สุขสบายในทุกวัน
พระเจ้าช่วยเราเมื่อทุกขใจ
ช่วยให้เราได้อยู่ร่วมกับพี่น้อง

ให้เราได้มาพบหน้ากัน
เปรียบเสมือนพ่อของเรา
ดูไปทางไหนดูมีดมิด
เราทั้งผองวางใจในพระองค์

(เลห์ล้า ตรีเอกานุกูล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

ตัวอย่างคือวรรณกรรมโดยหยาเชียงราย เรื่องบ้านเฮินโดยหยา กล่าวถึงการอพยพจากถิ่นฐานดั้งเดิมที่ประเทศจีน มาตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศไทย ลักษณะการประพันธ์คล้ายกับกลอนสุภาพ แต่พบการสัมผัสระหว่างวรรคที่ขาดไปบ้าง มีบทประพันธ์ดังนี้

โดยหยาเฮาออกเมืองหยาโม้ซา
มาเห็ดเสนเห็ดนาลาเห็ดไ
อยู่หิงมาตึ้นนาจะมีหลาย
ปานกันกาตาชายหวานน้ำลัด

หย่างขามาไหลถึงเมืองไทย
ไล่อยู่จิ้นตึ้นป่าสักขาง
ออนกันป้ายมาน้ำวอขาว
หวานวังลินลาหวานหนองปึง

บรรพบุรุษโดยหยาเดินทางออกจากเมืองหยา
มาทำสวนทำนาและทำไร่
อยู่นานมาที่นามีไม่มาก
บ้างแยกย้ายกันไปบ้านท่าทรายและบ้านน้ำลัด

เดินทางเข้ามาจนถึงเมืองไทย
ได้ตั้งรกรากที่บ้านป่าสักขาง
ชวนกันย้ายมาที่บ้านน้ำบ่อขาว
บ้านวังดินและบ้านหนองปึง

(เลห์ล้า ตรีเอกานุกูล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

จากการสัมภาษณ์ผู้ประพันธ์คือวรรณกรรมโดยหยาเชียงราย พบว่าการประพันธ์คือวรรณกรรมโดยหยาเชียงรายแต่ละบทเพลงใช้คำสัมผัสในและสัมผัสสนอวรรค เพื่อให้เกิดความไพเราะและคล้องเสียงกัน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

อย่างไรก็ตามการประพันธ์คิตัววรรณกรรมโดยหยาเชียงรายไม่ได้ยึดตามขนบฉันทลักษณ์ร้อยกรองเสียทุกประการ

5.3 จุดมุ่งหมายของการประพันธ์ และช่วงโอกาสในการขับร้องคิตัววรรณกรรมโดยหยาเชียงราย

คิตัววรรณกรรมโดยหยาเชียงราย ผู้ประพันธ์กล่าวถึงจุดมุ่งหมายที่ประพันธ์ว่า “บทเพลงโดยหยาประพันธ์ขึ้นมาเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษที่ประเทศจีน ใช้ขับร้องร่วมกันเพื่อแสดงความรัก ความสามัคคีของชาวโดยหยาเชียงราย” (เลหฬ้า ตริเอกานุกูล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

ช่วงโอกาสในการขับร้องคิตัววรรณกรรมโดยหยาเชียงรายใช้ขับร้องในโอกาสต่างๆ เช่น งานแสดงวัฒนธรรมของชาวโดยหยาเชียงรายในงานชาติพันธุ์ประจำปีของจังหวัดเชียงราย การร่วมงานทางวัฒนธรรมที่หน่วยงานราชการจัดขึ้นทั้งในจังหวัดเชียงราย กรุงเทพมหานคร และงานศาสนาพิธีทางศาสนาคริสต์ นอกจากนี้การขับร้องคิตัววรรณกรรมโดยหยาเชียงรายยังใช้ในงานอวมงคล เพื่อแสดงความระลึกถึงและเป็นเกียรติให้แก่ชาวโดยหยาที่ล่วงลับไป

ตัวอย่างคิตัววรรณกรรมโดยหยาเชียงราย เรื่อง อ้องคาม ต่าวกาเม็งหยา ที่ใช้ขับร้องในงานอวมงคลของชาวโดยหยาเชียงราย กล่าวถึงการอพยพมาอยู่เมืองไทยและเล่าย้อนระลึกไปถึงเมืองหยาที่ประเทศจีน มีบทประพันธ์ดังนี้

กุนเผ่าออกเม็งหยามาอยู่เม็งใน
คอนว่าเม็งหยาลีโจลีหยาเม็งหว่านโดยหยาลีโย
ซ่อมเข้าลีโจลีเห็ดเสนญามโจญามเอ
ห่อนลงไต้่น่าเก้อชาคามโขนะ
ห่อนลงเหนอน่าเก้อชาคามลีเฮโจอะย่อ

คนแก่เผ่าของเรามาจากเมืองหยามาอยู่เมืองไทย
เล่าขานว่าเมืองหยาดีแสนดีเป็นเมืองที่สุขใจ
ปลูกข้าวและทำสวนได้ผลิตผลงาม
เที่ยวบ้านเหนือบ้านใต้แสนสุขใจดี

(เลหฬ้า ตริเอกานุกูล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

5.4 ภาษาที่ใช้ประพันธ์

ถ้อยคำภาษาส่วนใหญ่ที่ใช้ในการประพันธ์คิตัววรรณกรรมไทยหยาเชียงรายส่วนมากใช้ภาษาไทยหยาเป็นหลัก แต่เนื่องด้วยถิ่นฐานบรรพบุรุษผู้ประพันธ์อยู่ที่ประเทศจีนจึงมีการยืมคำภาษาจีนมาใช้ แต่ก็มีเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้ผู้ประพันธ์มีที่อยู่อาศัย วิถีชีวิต สัมพันธ์กับคนในท้องถิ่นเชียงรายและทำงานในหน่วยงานราชการจึงทำให้มีการใช้ภาษาไทยถิ่นเชียงรายและภาษาไทยกรุงเทพฯ แทรกอยู่บ้าง

คิตัววรรณกรรมไทยหยาเชียงราย เรื่อง บ้านเฮินไทยหยา พบการใช้ภาษาทั้ง 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยหยาเชียงราย ภาษาไทยถิ่นเชียงราย และภาษาไทยกรุงเทพฯ ดังนี้

อู๋เมิงไทยจะไหล่ปากไฮ่อ	ก่อวะลืมห่านเมิงไทยหยา
ออนกันตัวกาห่อนหาป็น้อง	อย่างตางเณอสองมือจึ่งถึง
แขงถึงปู่ย่าอาเตอาเม	ตั้งห่านเฮินให้เฮาอู๋จิ้น
ลูกหลานวะถ้ำลืมสืบกำไ	ให้เฮาจ้อกันตั้งมือนา
(เลหล้า ตรีเอกานุกุล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)	

จากตัวอย่างบทประพันธ์คิตัววรรณกรรมไทยหยาเชียงรายข้างต้น พบว่าส่วนมากใช้ภาษาไทยหยาเชียงรายในการประพันธ์ เช่นคำว่า “อู๋ (อยู่) ไหล่ (ได้) ปากไฮ (หนึ่งร้อยปี) วะ (ไม่) ห่านเมิง (บ้านเมือง) ออนกัน (ชวนกัน) ห่อน (เที่ยว) ตัวว (กลับ) แขวงถึง (คิดถึง) อาเต (พ่อ) อาเม (แม่) จิ้น (กิน)” ใช้ภาษาไทยถิ่นเชียงราย เช่นคำว่า “ตาง (ทาง) สืบกำ (สืบทอด) จ้อ (จดจำ) ตั้ง (ตั้ง) ” ใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ เช่นคำว่า “ลืมปู่ย่า ลูกหลาน” นอกจากนี้ยังพบการใช้คำยืมภาษาต่างประเทศ คือ ภาษาจีน ได้แก่คำว่า “เณอ (รถยนต์)”

5.5 องค์ประกอบของคิตัววรรณกรรม

คิตัววรรณกรรมไทยหยาเชียงราย ประพันธ์ขึ้นมาเพื่อใช้ขับร้องในกิจกรรมต่างๆ และขับกล่อมหัวใจของชาวไทยหยาเชียงรายเพื่อเป็นการระลึกถึงบรรพบุรุษไทยหยา และเนื่องด้วยการขับร้องเป็นการร้องประสานเสียงสด ไม่ได้มีดนตรีประกอบ องค์ประกอบคิตัววรรณกรรมไทยหยาเชียงรายที่เห็นเด่นชัด จึงมีเพียง แก่นเรื่อง กล่าวดังนี้

5.5.1 แก่นเรื่องเอกของคิตัววรรณกรรมไทยหยาเชียงราย คือ การระลึกถึงบรรพบุรุษ ที่เมืองหยาประเทศจีน และสำนึกรักในความเป็นชาติพันธุ์ไทยหยา ดังคิตัววรรณกรรมว่า

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

อยู่เมืองไทยจะไหล่ปากไฮย่อ
ออนกันตัวกาห่อนหาป็น้อง
แขงถึงปุ่ยาอาเตอาเม
ลูกหลานวะถ้ำลิมสืบกำไ

ก่อวะลิมหวานเม้งไดยหย่า
ย่างตางเมอสองมือจึ่งถึง
ตั้งหวานเอนให้เฮาอุจัน
ให้เฮาจื่อกันตั้งมือนา

อยู่เมืองไทยจะได้หนึ่งร้อยปี
ชวนกันกลับไปหาพี่น้อง
คิดถึงบรรพบุรุษ
ลูกหลานไม่ควรลิมบุญคุณ

ก็ไม่ลิมบ้านเมืองไดยหย่า
เดินทางโดยรถยนต์สองวันจึ่งถึง
ตั้งบ้านเมืองให้เราได้อยู่กิน
ควรจดจำและสืบทอดตลอดไป

(เลหลำ ตรีเอกานุกุล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

5.5.2 แก่นเรื่องรองของคีตวรรณกรรมไดยหย่าเชียงราย มีหลายแก่นตามเนื้อหาของคีตวรรณกรรมแต่ละบทเพลง แก่นเรื่องรองที่สำคัญ ได้แก่

1) อัตลักษณ์ทางด้านอาชีพของของชาวไดยหย่าที่ทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ชาวไดยหย่าจึงมีความขยันหมั่นเพียรและแสวงหาที่ดินทำกินที่อุดมสมบูรณ์ ดังคีตวรรณกรรมไดยหย่าเชียงราย เรื่อง บ้านเอนไดยหย่า ดังนี้

ไดยหย่าเฮาออกเม้งหย่าโม้ชา
มาเห็ดเสนเห็ดนาลาเห็ดไ
อยู่หิงมาตีนาวะมีหลาย
ปานกันกาตาชวยหวานน้ำลัด

หย่างขามาไหลถึงเม้งไทย
ไล่อุจันตีป่าสักขาง
ออนกันป้ายมาน้ำวอขาว
หวานวังลินลาหวานหนองปึง

บรรพบุรุษไดยหย่าเดินทางออกจากเมืองหย่า
มาทำสวนทำนาและทำไร่
อยู่นานมาที่นามีไม่มาก
บ้างแยกย้ายกันไปบ้านท่าทรายและบ้านน้ำลัด

เดินทางเข้ามาจนถึงเมืองไทย
ได้ตั้งรกรากที่บ้านป่าสักขาง
ชวนกันย้ายมาที่บ้านน้ำบ่อขาว
บ้านวังดินและบ้านหนองปึง

(เลหลำ ตรีเอกานุกุล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

2) อาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยที่ยังคงเป็นที่นิยมในครอบครัวและเป็นอาหารเฉพาะของชาวไทยเชื้อสายจีนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่ประเทศจีน ดังคืตวรรณกรรมไทยเชื้อสายจีน เรื่อง ตางจีนไทย ดังนี้

ข้าวเหนียวแกงหน่อกล้วยผัดแกง	โคะแกงแกงผัดผัดผัดผัดผัด
ไข่ตุ๋นเห็ดหีปลาจืดปลา	ไส้หมูแกงจืดโหมบข้าวต้มใหญ่

ขนมบัวลอยข้าวต้มน้ำอ่อนแกงส้มผัดแกง	คั่วแกงแกงผัดผัดผัดผัดผัด
หลู้ต้มเป็ดหลู้ต้มไก่ผัดผัดผัดผัด	น้ำพริกมะกอกผัดผัดผัดผัดผัด

(เลหล้า ตริเอกานุกูล,สัมภาษณ์, 31สิงหาคม 2563)

3) ความผูกพันกับธรรมชาติของชาวไทย ด้วยถิ่นฐานบรรพบุรุษที่ประเทศจีนตั้งอยู่ติดกับแม่น้ำแดง อาชีพหลักคือเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ ชาวไทยที่ย้ายมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย เนื่องจากห่านเป็นสัตว์ที่มีนิสัยดุและสงเสียงร้องเสียงดัง ชาวไทยจึงดำรงชีพอยู่กัธรรมชาติ และผูกพันกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ดังคืตวรรณกรรมไทยเชื้อสายจีน เรื่อง กำจางไทย ดังนี้

เปิดถั่วเหลืองหวาน	ห่านสักเต้าเข้าเอน
ปลาเหียนทิวปลาจืด	ทิวเข้ากุ้งมะเหล่
มะเหล่วจะมีหยาง	มะเหล่วจะมีไส้
นกอ้ายไล่ห่านโต	นกอ้ายไล่ห่านโต...

เปิดถั่วเหลืองหวาน	ห่านไข่ม้วนเข้าเอน
ปลาไหลกระโดดปลาจืด	กระโดดเข้ากุ้งมะเหล่
มะเหล่ไม่มีหยาง	ผลหมากไม่มีไส้
นกอ้ายไล่ห่านโต	นกอ้ายไล่ห่านโต...

(เลหล้า ตริเอกานุกูล,สัมภาษณ์, 31สิงหาคม 2563)

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

6. คุณค่าทางภาษาวรรณศิลป์ของคิตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย

คิตวรรณกรรมเป็นศิลปกรรมเพื่อความบันเทิงที่มีวรรณศิลป์ (เสฐียรโกเศศ, 2533:14-19) เป็นงานศิลปะของการเรียบเรียงถ้อยคำประกอบด้วยความรู้สึกละเอียด มีจินตนาการและสร้างขึ้นเป็นรูปด้วยเรื่องราวรายละเอียด (บุญยงค์ เกศเทศ, 2525:17) การศึกษาศิลปกรรมที่เป็นการสื่อสารนั้นจะต้องทำความเข้าใจส่วนต่างๆ ที่ประกอบสร้างขึ้น (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2517:2-3) โดยประกอบด้วยการเลือกใช้ถ้อยคำสำนวน โวหารที่มีความไพเราะงดงาม (สมเกียรติ รักษมณี, 2551:7) เมื่อพินิจคิตวรรณกรรมไทยหยาเชียงรายพบว่าบทประพันธ์แต่ละบทถ่ายทอดเรื่องราวของชาวไทยหยาเชียงรายอย่างมีสุนทรียภาพ

คิตวรรณกรรมไทยหยาเชียงรายจึงมีคุณค่าทางภาษาวรรณศิลป์ที่เห็นได้ชัดเจน 2 ลักษณะ คือ คาวรรณศิลป์ และความวรรณศิลป์ มีรายละเอียดดังนี้

6.1 คาวรรณศิลป์

คำเป็นปัจจัยสำคัญในการสื่อความหมาย เมื่อพิจารณาคำที่มีลักษณะวรรณศิลป์ จะเห็นได้ว่าคำนั้นประกอบด้วยเสียงที่มีความงามและมีความหมาย สร้างสุนทรียะให้แก่ผู้รับสาร ดังนั้นสุนทรียะแห่งเสียงจึงประกอบด้วยเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ เมื่อได้ศึกษาคิตวรรณกรรมไทยหยาเชียงรายอย่างละเอียดแล้ว พบว่าผู้ประพันธ์ใช้คาวรรณศิลป์ 3 ลักษณะ คือ คำสัมผัสทางเสียง คำซ้ำกับคำซ้อน และคำเล่นเสียงซ้ำคำหรือซ้ำวลี กล่าวรายละเอียดดังนี้

(1) คำสัมผัสทางเสียง เสียงสัมผัส คือ เสียงที่คล้องจองกันระหว่างคำขึ้นไปตามระเบียบแบบแผนฉันทลักษณ์ หากคำนั้นใช้เสียงสระและเสียงสะกดเดียวกัน เรียกว่า “คำสัมผัสสระ” และคำที่ใช้เสียงพยัญชนะที่มีหน่วยเสียงเดียวกัน เรียกคำนั้นว่า “คำสัมผัสอักษร”

คิตวรรณกรรมไทยหยาเชียงรายมีลักษณะเด่นด้านการใช้คำสัมผัสสระกับคำสัมผัสอักษร เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดพบว่า การประพันธ์คิตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย ผู้ประพันธ์ใช้ทั้งคำสัมผัสสระและคำสัมผัสอักษร อย่างไรก็ตามตำแหน่งคำสัมผัสเสียงสระนอกวรรคคิดเพี้ยนไปจากฉันทลักษณ์ร้อยกรองอยู่บ้าง เนื่องจากเป็นวรรณกรรมที่ใช้ขับร้อง

ตัวอย่างการใช้คำสัมผัสสระ พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

ไทยหยาเฮาออกเมืองหยาโม้ซา
มาเห็ดเลนเห็ดนาลาเห็ดไห
อุ้หิงมาตีนาวะมีหลาย
ปานกันกาต่าชายหวานน้ำลัด

หย่างขามาไหลถึงเมืองไทย
ไล่อุจิ้นตีป่าสักขาง
ออนกันป้ายมาน้ำวอขาว
หวานวังลินลาหวานหนองบึง

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

บรรพบุรุษไทยหาเดินทางออกจากเมืองหยา เดินทางเข้ามาจนถึงเมืองไทย
มาทำสวนทำนาและทำไร่ ได้ตั้งรกรากที่บ้านป่าสักขวาง
อยู่นานมาที่นามีไม่มาก ขวนกันย้ายมาที่บ้านน้ำบ่อขาว
บ้างแยกย้ายกันไปบ้านท่าทรายและบ้านน้ำลาด บ้านวังดินและบ้านหนองปิ้ง
(เลหล้า ตรีเอกานุกุล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

จากตัวอย่างคีตวรรณกรรมไทยหาเชียงรายข้างต้น คำสัมผัสสระระหว่างวรรคได้แก่ (โม) **ชา-มาให้-ไล่, หลาย-ป้าย** คำสัมผัสสระในวรรค ได้แก่ (เมิง) **หยา-ชา, ชา-มา, นา-ลา, มา-นา, ปาน-หว่าน, กา-ต่ำ** (ชาย)

ตัวอย่างการใช้คำสัมผัสอักษร พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

กำจางไทยหาไหนว่า	ห่านสักเต้าเข้ามาในเฮิน
จีหลังเงินเงินมาห่ายป้าย	ตุ๋ต่าจีมาตุ๋ตี่ห่ม (ห่มโหลงโตผัก แม่มาโตฟีน)
กาอู่คันโลเมิงโลใจแข่งหา	ป็น้องไทยหาวะลิมกัน
อู่ลีจินหวานให้เคาว่านตั้งวัน	ต่าวมาห่อนกันยามเม่อมีแสง

เรื่องเล่าไทยหาไม้ไ้ว่า	ห่านถือไม้เท้าเข้าในบ้าน
จิงโกร่งต่างก็ออกมาร้องดังระงม	คนที่ป็นตัวปลอมร้องให้จะขี่ม้าคนที่
ป็นตัวจริงร้องให้จะขี่ห่ม	(แม่ห่มตัวใหญ่ไปเก็บผัก แม่มาไปเก็บฟีน)
ไปอยู่ทีไหนเมืองใดใจคิดถึง	ฟีน้องไทยหาไม่เคยลิมกัน
ให้อยู่เย็นป็นสุขสนุกสนานในทุกวัน	กลับมาเที่ยวหากันตอนที่ยังมีแรง

(เลหล้า ตรีเอกานุกุล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

จากตัวอย่างคีตวรรณกรรมไทยหาเชียงรายข้างต้น คำสัมผัสอักษรได้แก่ **ห่าน-เฮิน, จี(หลัง)-เงินเงิน, ตุ๋ต่า-ตุ๋ตี่, มา-ห่ม, หวาน-(เคา)ว่าน, มา-เม่อ, ห่อน-แสง**

(2) **คำซ้ำกับคำซ้อน** ในคีตวรรณกรรมไทยหาเชียงรายผู้ประพันธ์ใช้คำซ้ำกับคำซ้อนเพื่อคุณค่าทางวรรณศิลป์อย่างเด่นชัดเช่นกัน คำซ้ำ เช่น ตีดี(มากๆ) และลีลี(ดีๆ) คำซ้อนเช่น หว่านเมิง (บ้านเมือง) หว่านเฮิน (บ้านเรือน) และอู่จิน (อยู่กิน) เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วพบว่า ผู้ประพันธ์ใช้คำซ้อนมากกว่าคำซ้ำ โดยใช้คำลักษณะดังกล่าวเพื่อบ่งชี้ความหมายหรือความกับเรื่องราวที่มุ่งนำเสนอ พิจารณาจากคีตวรรณกรรมไทยหาเชียงรายต่อไปนี้ โดยคำซ้ำจะทำตัวขีดเส้นใต้ และคำซ้อนจะทำตัวหนา เอาไว้ ดังนี้

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

คิตวรรณกรรมไต่หย่าเชียงราย เรื่อง ตาหันมะกา

ล้งหมื่นล้งจะตอบ เอามือตอบสินี
หันจ้ำดีดี้นา ดีส์ตบขาว

จุมุกเหม็นจุมุกไม่ปิด เอามือปิดแทน
น่าเกลียดจริง เจียบไว้เลย

(เลห์ล้า ตรีเอกานุกุล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

คิตวรรณกรรมไต่หย่าเชียงราย เรื่อง ต่าวกาเมิงหย่า

กุนเผ่าออกเมิงหย่า มาอยู่เมิงใน
คอนว่าเมิงหย่าลี โจลี หย่า เมิงหว่านไต่หย่าลีลีโย

คนแก่ออกของเรามาจากเมืองหย่า ได้เข้ามาอาศัยเมืองไทย
ท่านเล่าขานว่าเมืองหย่ามันดีแสนดี เป็นแผ่นดินที่ชีวิตนี้สุขใจ

(เลห์ล้า ตรีเอกานุกุล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

คิตวรรณกรรมไต่หย่าเชียงราย เรื่อง บ้านเฮินไต่หย่า

อยู่เมืองไทยจะไหล่ปากไฮย่อ ก่อวะลีมหว่านเมิงไต่หย่า
ออนกันต่าวกาห่อนหาป็น้อง ย่างตางเมอสองมือจิ้งถึง
แซงถึงปู่ย่าอาเตอาเม ตั้งหว่านเฮินให้เฮาอุจัน
ลูกหลานวะถ้ำลีมสืบกำไว้ ให้เฮาจ้อกันตังมือนา

อยู่เมืองไทยจะครบหนึ่งร้อยปีแล้ว ก็ไม่ลีมบ้านเมืองไต่หย่า
ชวนกันกลับไปเที่ยวหาพี่น้อง เดินทางโดยรถยนต์ใช้เวลาสองวัน
คิดถึงปู่ย่าพ่อแม่ สร้างบ้านเรือนให้เราได้อยู่กิน
ลูกหลานไม่ควรลืมจดจำไว้ ให้เราสืบทอดตลอดไป

(เลห์ล้า ตรีเอกานุกุล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

จากตัวอย่างคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงรายข้างต้น มีคำซ้ำและคำซ้อนดังนี้

คำซ้ำ ได้แก่ ตีตี (จริงๆ), ลีลี (ดีๆ)

คำซ้อน ได้แก่ หวานเมิง (บ้านเมือง), ปั่น้อง(พี่น้อง), หวานเฮิน(บ้านเรือน), อยู่จิน(อยู่กิน), ลูกหลาน

(3) คำเล่นเสียงซ้ำคำ ผู้ประพันธ์มักเลือกใช้คำเดียวกันในตำแหน่งเดียวกัน และในตำแหน่งที่ต่างกัน คำมีความหมายอย่างเดียวกันทุกตำแหน่ง การใช้ภาษาวรรณศิลป์ดังกล่าวพบคุณค่าความงามทางเสียง แล้วยังนับได้ว่าเป็นการมุ่งเน้นคำให้มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น ดังคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงรายต่อไปนี้

คีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย เรื่อง กำจางไทยหยา

เลนเหนอลาว ลาวเข้าฝ้า ข้าย้อมไหม ไตย้อมเสื่อ เสื่อไผหลาย เสื่ออีโป

อีโปลอกเจ เจฮ้างอาน หมาฮ้างแอก มิวแหวกไถกานา

ห่านสักเต้าเข้าเฮิน ปลาเยียนทิว ปลาจ้อฮ้อง ทิวเข้ากุงมะเหล่อ

มะเหล่อ ะมีหยาง มะลางะมีไส้ นกอ้ายไส้ห่ายโตโผ นกอ้ายโถห่ายแต่วตึง

จีหลิงห่ายป่าปี ตูต่าห่ายฉี่ม้า ตูต่าห่ายฉี่หมู หมูโหลงโตผัก แม่ม้าโตพิน

เสียงซ้ำคำ ได้แก่ ลาว-ลาว (ดวงดาว), ย้อม-ย้อม, เสื่อ-เสื่อ(เสื่อ), อีโป-อีโป(สัตว์จำพวกตัวอ่อนแมลงปอ) เจ-เจ(หนังสือ), ฮ้าง-ฮ้าง(วาง), ทิว-ทิว(กระโดด), ะ-ะ(ไม้), ห่าย-ห่าย(ร้องไห้), ฉี่-ฉี่(ขี่), หมู-หมู, โต-โต(เก็บ)

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

6.2 ความวรรณศิลป์

เมื่อพิจารณาคคุณค่าทางวรรณศิลป์ในคิตัววรรณกรรมไทยหยาเชียงราย อันเกิดจากความหมายของคำ ในที่นี้จะเรียกว่า “ความวรรณศิลป์” จากการศึกษาพบ 3 ลักษณะ ได้แก่ โวหาร ภาพพจน์ ลีลาและรสรณคดี มีรายละเอียดและตัวอย่าง ดังนี้

6.2.1 โวหาร คือ การใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิง เป็นการแสดงข้อความออกมาในทำนองต่างๆ กัน โดยพยายามเลือกสรรถ้อยคำเพื่อประพันธ์ความหมายให้แจ่มแจ้ง (ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, 2523: 89) โวหาร โดยทั่วไปมี 5 ประเภท ได้แก่ บรรยายโวหาร พรรณาโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร

จากการศึกษาวิเคราะห์คิตัววรรณกรรมไทยหยาเชียงราย พบว่า ผู้ประพันธ์ใช้โวหารที่เห็นอย่างเด่นชัด 3 ลักษณะ คือ บรรยายโวหาร พรรณาโวหาร และเทศนาโวหาร

ตัวอย่างบรรยายโวหาร เช่น อาหารไทยหยาเชียงรายมีหลายชนิด ได้แก่ ข้าวแผลก (ขนมบัวลอย) แกงท่าง (ข้าวต้มน้ำอ้อย) หุงผักแว่น (การนำผักแว่นมาต้มกับน้ำแล้วใส่ส้มมะขามออกรสเปรี้ยว คล้ายลักษณะการจอดผักกาดของชาวไทยถิ่นเชียงราย) ยำผักกุ่มวอง (ยำผักกุ่มดอง) ชุมเปิดชุมไก่ (อาหาร ลักษณะคล้ายหลู้เลือดของชาวไทยถิ่นเชียงรายแต่ออกรสขม) น้ำวะเผ็ดมะกอก (น้ำพริกมะกอก) ปลาเหียนแห้งขาว (ผัดปลาไหลแห้ง) ผักแป้นขาวไข่ (ผัดกุยช่ายใส่ไข่) ไข่ตุ๋นเห็ดหรี ไข่หมูแห้งจิ้ง (ไข่หมูแห้งทอด) และมีรสชาติที่หลากหลาย คือ รสขม เผ็ด และเปรี้ยว ทั้งวิธีการทำยังมีหลากหลาย ได้แก่ การหุง คั่ว ต้ม ตุ่น ทอด และ ผัด วัตถุดิบที่นำมาใช้ประกอบอาหารมาจากเนื้อสัตว์และผัก ทั้งนี้ชาวไทยหยายังมีภูมิปัญญาในการถนอมอาหาร คือ การดองผัก เช่น การทำผักกาดดอง การดองเนื้อ และการตากแห้ง เช่น ปลาไหลตากแห้ง และไข่หมูตากแห้ง ดังคิตัววรรณกรรมไทยหยาเชียงรายต่อไปนี้

คิตัววรรณกรรมไทยหยาเชียงราย เรื่อง ตางจินไทยหยา

ตางจินไทยหยา เกาจะหวอกเมอ อาเอ๋อตีนา หวานดีดียา
สี่สำป้าฮุม ตึงชุมตึงเผ็ด เห็ดเผาะก้อหวาน หุง ไค่ ตุ่ม ซาว
ข้าวแผลกแกงท่าง หุงผักแว่นยา ไค่แห้งแกงผา ยำผักกุ่มวอง
ลาบสุมไทยหยา ปลาเหียนแห้งขาว ผักแป้นขาวไข่ ซาวผักชีวซาง
ไข่ตุ๋นเห็ดหรี ปลาจี่ ปลานึ่ง ไข่หมูแห้งจิ้ง โมบข้าวต้มใหญ่
หนือวองสองไฮ (อะโมโม สองไฮเกินมา)

(เลห์ล้า ตริเอกานุกูล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

ตัวอย่างพรรณนาโวหาร ดังเช่น การพรรณนาถึงบ้านเมืองไทยหย่าที่ประเทศจีน โดยกล่าวว่าเมืองหย่า นั้นเป็นแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ เพาะปลูกพืชผลได้ผลผลิตงอกงาม ชาวไทยหย่าล้วนมีไมตรีจิตที่ดั่งาม วัฒนธรรมครอบครัวอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ได้รับประทานอาหารพร้อมหน้ากันอย่างมีความสุข ทั้งพ่อแม่ และปู่ย่า ชาวไทยหย่าจึงรู้สึกภาคภูมิใจเป็นอย่างมากที่บรรพบุรุษมาจากเมืองหย่า ดังคัตววรรณกรรม ที่ว่า

คัตววรรณกรรมไทยหย่าเชียงราย เรื่อง ฮ้องคาม ต้าวกาเมืองหย่า

กุนเฒ่าออกเมืองหย่า มาอู่เม้งใน
 คอนว่าเมืองหย่าลี้โจลีหย่า เม้งหว่านไทยหย่าลี้ลือ โย
 ซ่อมเข้าลี้โจลี เห็นเลินญามโจญาม เอ
 ห่อนลงไต้่น่าเก้อซา คามโซนะ
 ห่อนลงเหนอ นำเก้อซา คามลือ เฮ โจอะย่อ
 ปู่ย่าอาเตเฮา ต้าวกาเฮินย่อ
 ออกเมืองหย่ามาตี้สะนั้น ต้าวกาหันหน้ากันลือโย
 ซ่าเปิดเห็นนี้อวอง ผักไผ่ใส่ขุมไก่ เอ
 ได้จินเขคว่าน ออนกัน โซนะ
 ได้หันหน้า เขคว่านใจ หลายตี้ เฮ โจอะย่อ

(เลหล้า ตริเอกานุกูล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

ส่วนบทเทศนาโวหาร ดังเช่น คำสอนให้ชาวไทยหย่าที่อพยพมาอาศัยอยู่ที่เชียงราย รำลึกถึงบุญคุณ ของบรรพบุรุษ และไม่ลืมญาติพี่น้องที่ยังอยู่เมืองหย่า ประเทศจีน เมื่อมีโอกาสควรกลับไปเยี่ยมเยือนบ้านเกิด เมืองนอน ดังคัตววรรณกรรมต่อไปนี้

คัตววรรณกรรมไทยหย่าเชียงราย เรื่อง บ้านเฮินไทยหย่า

...อู่เม้งไทยจะไหลปากไฮย่อ	ก่อวะลิมหว่านเม้งไทยหย่า
ออนกันต้าวกาห่อนหาป็น้อง	ย่างตางเณอสองมื่อจิงถึง
กาฮ่อนหว่านซานจา หว่นใหม่โหลง	หว่านหินโจ๊ก ละหว่านแสงโซ...
แขงถึงปู่ย่าอาเตอาเม	ตั้งหว่านเฮินให้เฮาอู่จิน
ลูกหลานวะถ้าลิมสืบกำไ	ให้เฮาจื่อกันถึงมือนา...

(เลหล้า ตริเอกานุกูล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

6.2.2 ภาพพจน์ เป็นกลวิธีการใช้ภาษา โดยเลือกสรรถ้อยคำกล่าวอย่างแยบยล เพื่อให้คำน้อยคำสรุปสาระ หรือให้ความหมายที่กว้างลึก รูปคำที่ใช้ทำสิ่งที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่ายขึ้น ทำสิ่งที่สัมผัสไม่ได้ให้สามารถสัมผัสได้ หรือทำให้ข้อความนั้นกินใจ ขวนคิด ขวนจดจำ (สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์, 2524:51) เป็นการใช้นำวนที่ทำให้เกิดภาพบางครั้งเรียกว่าโวหารภาพพจน์ ซึ่งมีหลายลักษณะ ได้แก่ อุปมา (simile) อุปลักษณ์ (metaphor) อติพจน์ (hyperbole) บุคคลวัต (personification) สัทพจน์ (onomatopoeia) และปฏิพจน์ (paradox)

ในคิตัวรณกรรมไทยหยาเชียงราย ผู้ประพันธ์ใช้ภาพพจน์ที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ อุปลักษณ์ สัทพจน์ บุคคลวัต และปฏิพจน์ ดังคิตัวรณกรรมไทยหยาเชียงรายต่อไปนี้

คิตัวรณกรรมไทยหยาเชียงราย เรื่อง ตางจินไทยหยา

...หนือวองสองไฮ (อะโมโม๋ สองไฮเกินมา)
 ขุมไก่อใส่ลี (เห็ดขุมๆ น้า)
 ตี้สึดับขาว เอาคอกัวมา (ฮี้ ค้านหันตี้ตี้)
 จินแพงลาแขมมั่ง ฉีหลอดว่าเกวอะหวอก...

...เนื้อดองสองปี (ไอโห สองปีเลยหรือ)
 หลู้ขมไก่อ (ทำขมๆนะ)
 เจียบๆ เลย เอาเหล้ามา (น้าเปื้อน ไม่อยากเห็นจริงๆ)
 กินอะไรแล้วคิดบ้าง ท้องเสียจะหาว่าฉันไม่บอก...

(เลห์ล้า ตรีเอกานุกูล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

คิตัวรณกรรมไทยหยาเชียงรายข้างต้นมีข้อความภาพพจน์ ดังนี้

“...ตี้สึดับขาว...” หมายถึง ให้เจียบๆ หรือหยุดพูด เป็นการเลียนเสียงการทอดดပ် ซึ่งเวลาโดนน้ำมันที่มีความร้อนก็จะมีเสียงแตกของเนื้อดပ်กับน้ำมัน ข้อความดังกล่าวเป็นภาพพจน์สัทพจน์

“...เอาคอกัวมา...” หมายถึง เหล้าขาว เวลาดื่มจะมีรสเผื่อนบาดคอ ซึ่งเป็นเครื่องดื่มที่นิยมของชาวไทยหยาเชียงรายเมื่อรับประทานอาหารจำพวกเนื้อ เช่น หลู้ขมไก่อ เป็นภาพพจน์อุปลักษณ์

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

คัตววรรณกรรมไถยหยาเชียงราย เรื่อง กำจางไถยหยา

...ห่านสักเต้าเข้าเอน ปลาเหยียนทิว ปลาจีฮ้อง ทิวเข้ากุงมะเหล่อ
มะเหล่อวะมีหยาง มะลางวะมีไ้ นกอ้ายไ้ห่ายโตโผ นกอ้ายโถห่ายแต่วตัง...
...ห่านถื่อไม้เท้าเดินเข้าบ้าน ปลาไหลกระโดด ปลาจีส่งเสียงร้อง กระโดดเข้ากุงมะเตื่อ
มะเตื่อไม่มีหยาง ผลหมากไม่มีไ้ นกอ้ายไ้ร้องให้กับผัว นกอ้ายโถห้อยหัวต่องแตง...

คัตววรรณกรรมไถยหยาเชียงรายข้างต้นมีข้อความภาพพจน์ ดังนี้

“...ห่านสักเต้าเข้าเอน ปลาเหยียนทิว ปลาจีฮ้อง ทิวเข้ากุงมะเหล่อ หมายถึง การเปรียบให้สัตว์มีการกระทำได้อย่างมนุษย์ เป็นภาพพจน์บุคคลวัต

“...มะเหล่อวะมีหยาง มะลางวะมีไ้...” หมายถึงการกล่าวสิ่งที่ตรงกันข้าม ในความเป็นจริงมะเตื่อนั้นมีหยาง และผลหมากก็มีไ้หมาก เป็นภาพพจน์ปฏิพจน์

6.2.3 ลีลาและรสวรรณคดี การศึกษารสในวรรณคดีมักทำควบคู่ไปกับการพิจารณาลีลาที่เป็นท่วงทำนองการประพันธ์ เช่น เสาวรจณี นารีปราโมทย์ พิโรธวาทัง และสัลลาปังคพิสัย ส่วนรสวรรณคดี คือ ปรากฏิยาทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นในใจของผู้รับสารเมื่อได้รับรู้อารมณ์ที่ผู้ประพันธ์ถ่ายทอดไว้ในบทประพันธ์ เช่น ศฤงคารรส คือ รสเกี่ยวกับความรัก กรุณารส คือ รสแห่งความโศก รำพึงรำพัน และหาสยรส คือ รสแห่งความขบขัน (สมเกียรติ รัชสมัย, 2551:105-133) ลีลาและรสวรรณคดีบางประเภทเป็นไปในลักษณะเดียวกัน เช่น กรุณารสกับสัลลาปังคพิสัยหรือบทโศก

คัตววรรณกรรมไถยหยาเชียงรายอุดมคุณค่าด้วยลีลาและรสวรรณคดี เช่น บทประพันธ์ที่เกี่ยวกับการพรรณนาถึงบ้านเกิดเมืองนอนของบรรพบุรุษไถยหยาที่ประเทศจีน ครั้นอพยพมาอยู่ประเทศไทยก็คิดถึงและอาวรณ์ถึงบ้านเมืองไถยหยาและบุญคุณของบรรพบุรุษ ให้คุณค่าทั้งสัลลาปังคพิสัยและกรุณารส ดังบทประพันธ์ที่ว่า

ไถยหยาเฮาออกเมิงหยาโมซา
อูเมิงไทยจะไหลปากไฮยอ
แซงถึงปู้ยาอาเตอาเม
ลูกหลานวะถ่าลืมนึกจำไ้

หย่างขามาไหลถึงเมิงไทย...
ก่อวะลืมหวานเมิงไถยหยา...
ตั้งหวานเมิงให้เฮาอูจิน
ให้เฮาจื่อกันถึงมือนา...

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บรรพบุรุษไทยหย่าออกจากเมืองโมษา
อยู่เมืองไทยจะครบร้อยปีแล้ว
คิดถึงปู่ย่าและพ่อแม่
ลูกหลานไม่ควรลืมบุญคุณของบรรพบุรุษ

เดินทางด้วยเท้าเข้ามาอยู่เมืองไทย
ก็ไม่ลืมบ้านเมืองไต่หย่า
ที่ได้สร้างบ้านเรือนให้เราได้อยู่กิน
สืบทอดต่อกันไว้ตลอดไป

(เลหฺล้า ตรีเอกานุกูล, สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563)

โดยสรุปกล่าวได้ว่า คีตวรรณกรรมไทยหย่าเชียงรายมีคุณค่าทางภาษาวรรณศิลป์ซึ่งเห็นเด่นชัด 2 ประการ คือ คำวรรณศิลป์ที่มีลักษณะเด่น ได้แก่ คำสัมผัสทางเสียง คำซ้ำกับคำซ้อน และการเล่นเสียงซ้ำคำ ในส่วนความวรรณศิลป์ที่มีลักษณะเด่น คือ โวหาร ภาพพจน์ สีสลาและรสวรรณคดี เป็นกลวิธีทางภาษาวรรณศิลป์ที่ผู้ประพันธ์สร้างสรรค์ขึ้นอย่างมีสุนทรียภาพ ถ่ายทอดเรื่องราว อารมณ์ และความรู้สึกของชาวไทยหย่าเชียงรายได้อย่างลึกซึ้ง

7. บทสรุป

7.1 สรุปผล

คีตวรรณกรรมไทยหย่าเชียงรายมีคุณค่าด้านองค์ประกอบเนื้อหาของบทประพันธ์ เป็นคีตวรรณกรรมที่มีฉันทลักษณ์คล้ายกับกลอนสุภาพ ผู้ประพันธ์และเรียบเรียงเนื้อหา คือ เลหฺล้า ตรีเอกานุกูล เป็นชาวไทยหย่าเชียงรายโดยกำเนิด มีจุดมุ่งหมายในการประพันธ์เพื่ออนุรักษ์ สืบทอดและเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมชาวไทยหย่าเชียงรายให้เป็นที่รู้จักในสังคม มีแก่นเรื่องเกี่ยวกับการระลึกถึงบรรพบุรุษชาวไทยหย่าที่ประเทศจีน และเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไทยหย่าในเชียงราย โครงเรื่องของคีตวรรณกรรมไทยหย่าเชียงรายส่วนมากเกี่ยวกับการเดินทางของบรรพบุรุษที่อพยพเข้ามาสู่จังหวัดเชียงราย และกล่าวถึงสภาพเมืองหย่า ที่ประเทศจีน ซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมของชาวไทยหย่า วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ และความผูกพันของชาวไทยหย่าด้วยกันเอง รวมทั้งคำสอนที่ชาวไทยหย่าเรียกว่า “กำจาง” และความศรัทธาในพระเจ้าตามความเชื่อของศาสนาคริสต์

คีตวรรณกรรมไทยหย่าเชียงรายมีคุณค่าสำคัญทางภาษาวรรณศิลป์ 2 ลักษณะ คือ คำวรรณศิลป์เกี่ยวกับคำสัมผัสทางเสียง ได้แก่ คำสัมผัสสระ และคำสัมผัสอักษร คำซ้ำกับคำซ้อน และการเล่นเสียงซ้ำคำ รวมทั้งความวรรณศิลป์เกี่ยวกับโวหาร ภาพพจน์ และสีสลาที่รสวรรณคดี โดยโวหารที่พบเด่นชัดในคีตวรรณกรรมไทยหย่าเชียงราย ได้แก่ บรรยายโวหาร พรรณาโวหาร และเทศนาโวหาร ส่วนภาพพจน์ ได้แก่ อุปลักษณ์ สัทพจน์ บุคคลวัต และปวิพจน์ สีสลาและรสวรรณคดี ได้แก่ สีสลาบังคพิไสยและกรุณารส คุณค่าทางภาษาวรรณศิลป์ประกอบกับคุณค่าด้านความวรรณศิลป์ทำให้คีตวรรณกรรมไทยหย่าเชียงรายเป็นบทประพันธ์ที่อุดมด้วยสุนทรียภาพ

7.2 อภิปรายผล

หากพิจารณาคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย ว่าเป็นวรรณกรรมที่มีความหมายโดยภาพรวมคือ งานหนังสือที่มีศิลปะ อันเกิดจากความคิด การจินตนาการ และอารมณ์ความรู้สึกจากผู้ประพันธ์ คีตวรรณกรรมจึงเป็นงานศิลปะที่มีความงดงาม สอดคล้องกับแนวคิดของ ดวงมน จิตรจำนงค์ (2541:3-5) ที่ว่า ความงามในศิลปะที่เป็นเครื่องสื่อสารนั้น มิใช่ความงามในภาษาของคนทั่วไป สมเกียรติ รักษมณี (2538:56) กล่าวว่า บทเพลงเป็นบทร้อยกรองเช่นเดียวกับบทกวีอื่นๆ ต่างกันเพียงบทเพลงนั้นมุ่งใช้ในการขับร้อง แต่บทกวีทั่วไปมุ่งสำหรับอ่านเป็นสำคัญ ดังนั้นบทเพลงที่ดีจึงต้องมีความงาม ความไพเราะ ให้อารมณ์ ความรู้สึก และความหมายที่ดี

เมื่อพิจารณาว่าคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงรายเป็นวรรณกรรมที่มีความงามด้วยองค์ประกอบของบทประพันธ์ทั้งคำและความวรรณศิลป์ กล่าวคือมีองค์ประกอบทางด้านเนื้อหา ได้แก่ ผู้ประพันธ์ ลักษณะการประพันธ์ จุดมุ่งหมายในการประพันธ์ ภาษาที่ใช้ในการประพันธ์ และแก่นเรื่อง ด้านภาษาวรรณศิลป์ กอปรด้วยคำวรรณศิลป์และความวรรณศิลป์ (ปาริชาติ โปธิ วรวรรณ ศรียาภัย และหวง ชิง เต๋อ, 2564: 56) ก็เห็นได้ชัดเจนว่าคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงรายมีคุณลักษณะดังกล่าวทุกประการ นอกจากนี้คุณค่าทางวรรณศิลป์ของคีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงรายให้คุณค่าทางอารมณ์ได้เป็นอย่างดีเป็นลักษณะสำคัญของวรรณกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2523: 36-48) สรุปได้ว่า วรรณกรรมมุขปาฐะประเภทบทเพลงประกอบด้วยเสียงสูงต่ำ เสียงสั้นยาว เสียงหนักเบา มีสัมผัสและจังหวะลีลา องค์ประกอบเหล่านี้ทำให้บทเพลงมีความไพเราะเข้าถึงอารมณ์

คีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงราย เป็นบทประพันธ์ที่เกิดจากความรักความผูกพันในความเป็นชาติพันธุ์ไทยหยาของผู้ประพันธ์ แม้ว่าจะเกิดและเติบโตในจังหวัดเชียงรายที่ไม่ใช่ถิ่นฐานบ้านเกิดของบรรพบุรุษ แต่เนื่องด้วยมีวิถีชีวิต ครอบครัว และใช้ภาษาไทยหยาอยู่เป็นนิจ ตลอดจนได้กลับไปเยี่ยมญาติพี่น้องที่เมืองหยาประเทศจีนเป็นประจำ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้ประพันธ์เป็นผู้ที่เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติความเป็นไทยหยา ทั้งยังมีวิสัยทัศน์ในการเผยแพร่ชาติพันธุ์ไทยหยาเชียงรายให้เป็นที่รู้จักในสังคม ดังที่ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “ข้าพเจ้าเป็นไทยหยาทั้งครอบครัว วัฒนธรรมไทยหาย่ายังคงอยู่ และพยายามรักษาไว้ แม้จะมีการผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทยไปหลายอย่างก็ตาม การยอมรับตัวตน และต้องการให้ชาติพันธุ์ของตนเป็นที่ยอมรับในสังคม จึงเป็นสิ่งผลักดันให้ข้าพเจ้าพยายามฟื้นฟู รักษาอัตลักษณ์ของไทยหยา สร้างความภูมิใจให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อร่วมกันรักษาวัฒนธรรมของตนไว้ให้คงอยู่สืบไป ” (เลหล่า ตรีเอกานุกูล,สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2563) คีตวรรณกรรมไทยหยาเชียงรายจึงแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชาวไทยหยาได้อย่างชัดเจน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

เอกสารอ้างอิง

- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2541). *สุนทรียภาพในภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศยาม.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2525). *วรรณกรรมวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2517). *วิเคราะห์วรรณคดี*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. (2523). *แนวทางการศึกษาวรรณคดี ภาษาการวิ การวิจัยและวิจารณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ปาริชาติ โปธิ, วรวรรณ ศรียาภัย และหวง ชิง เต๋อ. (2564). *ลิลิตพญางำเมือง: การวิเคราะห์คุณค่าและวรรณศิลป์ของวรรณคดีของพระเกียรติ*. วารสารวิจิตรวรรณสาร, 5 (2), 55-89.
- เลหล่า ตริเอกานุกูลและอารีย์ หินโชค. (7 ธันวาคม 2562). *ประวัติความเป็นมาของชาวไทยหยาเชียงราย.เสียง - ชาวไทยหยาเชียงราย*. สัมภาษณ์.
- เลหล่า ตริเอกานุกูล. (31 สิงหาคม 2563). *คัตววรรณไทยหยาเชียงราย.เสียง - ชาวไทยหยาเชียงราย*. สัมภาษณ์.
- สมเกียรติ รัชมณี. (2538). *โวหารภาพพจน์ในบทเพลงของ ธงไชย แมคอินไตย์*. วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ, 3(1), 55-63.
- _____. (2551). *ภาษาวรรณศิลป์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สายน้ำใจ.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2524). *วรรณคดีวิเคราะห์*. สงขลา: มงคลการพิมพ์.
- เสถียรโกเศศ. (2533). *การศึกษาวรรณคดีแห่งวรรณศิลป์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บรรณาการ.